

Gaming for Mutual Learning in Elder Care GAMLEC

Europinis vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo kokybės globos namuose kriterijų rinkinys

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dokumento informacija

Remiantis nacionalinių ataskaitų rezultatais, šiame dokumente pateikiami globos namų gyventojų gyvenimo kokybės kriterijai, jų pagrindimas ir pavyzdiniai rodikliai.

Pagrindinio partnerio organizacijos pavadinimas

ISIS GmgH

Autorė

Karin Stiehr

Pagalbiniai partneriai

Laura Annella, CADIAI, Bolonija / Carla De Lorenzo, ASP Città de Bologna / talija, Rasa Naujeniene, Vytauto Didžiojo Universitetas, Kaunas / Willeke van Staalduinen, AFEdeMy, Gouda

Versija

V01.02

Būklė

Galutinis

Šis projektas buvo finansuojamas remiant Europos Komisijai. Leidinys atspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį joje esančios informacijos naudojimą.

Turinys

Ivadas	3
Vyresnio amžiaus žmonių gyvenančių globos namuose gyvenimo kokybės kriterijai	7
1. Autonomija	7
1.1 Į asmenį orientuotos globos planavimas ir finansavimo šaltiniai	7
1.2 Maistas ir užkandžiai pagal individualius pageidavimus	8
1.3 Parama gyventi savarankišką gyvenimą	9
1.4 Autonomija apsiperkant ir leidžiant pinigų	11
1.5 Kultūrinių įpročių ir asmeniui prasmingos veiklos tęstinumas	11
2. Dalyvavimas	13
2.1 Prieinamumas prie viešų erdvių ir paslaugų	13
2.2 Veiklų pasiūlymai, atsižvelgiant į asmens interesus ir poreikius	14
2.3 Santykių su draugais ir artimaisiais skatinimas	16
2.4 Dalyvavimas vietos bendruomenėje	18
2.5 Įsitraukimas ir dalyvavimas socialiniuose bei politiniuose įvykiuose	18
3. Žmogaus orumas	20
3.1 Etikos kodeksas	20
3.2 Pagarbus bendravimas	21
3.3 Apsisprendimas ir privatumas asmeninėje gyvenamojoje erdvėje	22
3.4 Intymumo gerbimas	24
3.5 Orumas paskutiniame gyvenimo etape	25
Priedas	26

Įvadas

Dėl pasikeitusios demografinės situacijos ES valstybės narės susiduria su didėjančiu ilgalaikės globos institucijoje poreikiu vyresnio amžiaus žmonėms. Projekto „GAMLEC“ tikslas - dalijantis žiniomis ir lyginant skirtingas darbuotojų, savanorių ir globos namų gyventojų artimųjų perspektyvas, organizuoti mokymus, kurie leis padidinti supratimą apie globos namų gyventojų gyvenimo kokybę, didinant sąmoningumą bei gerinant komandinį darbą. GAMLEC mokymai paremti mokomojo žaidimo požiūriu.

Laikui bėgant ilgalaikės globos diskusijose globos kokybės paradigma buvo pakeista į gyvenimo kokybės. Gyvenimo kokybės suvokimas yra subjektyvus ir pagrįstas tiek asmens istorija, tiek aplinkos veiksniais. Gyvenimo kokybės supratimas vyresniame amžiuje labai skiriasi ir apima psichologinius, socialinius, socialinius ir psichologinius bei sveikatos aspektus. Airijos nacionalinė senėjimo ir pagyvenusių žmonių taryba pateikia gerą įvairių požiūrių turinio skirtumų apžvalgą (Nacionalinė taryba, 2007: 49pp.).

Visuotinai pripažįstama, kad gyvenimo kokybę lemia žmonių ir jų aplinkos sąveika. Tai priklauso nuo turimų žmogiškųjų išteklių ir jų potencialo, be to, gyvenimo kokybę gali skatinti reikiamų palaikymo struktūrų sukūrimas.

Neseniai atsiradęs virusas „CoVid-19“ daro įtaką vyresnio amžiaus žmonių, gyvenančių slaugos ir globos namuose, gyvenimo kokybei. Vyresnio amžiaus žmonės, turintys papildomų ligų ar sutrikimų, yra ypač pažeidžiami užsikrėsti ir jiems kyla didelė rizika numirti. Daugeliu atvejų slaugos ir globos namai buvo uždaryti lankytojams, partneriams, vyrams ir žmonoms, tam kad būtų užkirstas kelias tolesniam viruso plitimui. Buvo taikomi kūrybingi ir alternatyvūs sprendimai, leidžiantys gyventojams susisiekti su išoriniu pasauliu. Tai apima vaizdo skambučius, susitikimo vietas stikliniuose namuose, muzikos serenadas ir didelius lauko reklaminius skydelius su asmeninėmis žinutėmis. Nepaisant šių pastangų, slaugos ir globos namai praneša, kad gyventojai labai kenčia nuo tokios izoliacijos, taip pat ir tais atvejais, kai jie visiškai supranta šios izoliacijos priežastis. Toliau pateikiama lentelė pagrįsta įprasta situacija prieš ir po pandemijos, taip pat nagrinėja gyvenimo kokybės problemas, susijusias su pandemija ir izoliacija.

Pastaraisiais metais buvo vis daugiau bandymų apibūdinti gyvenimo kokybę, pasiremiant daugialypiu požiūriu. Šio požiūrio svarbą pabrėžia Motel-Klingebiel (2002). Pavyzdžiui, gera globa gali pagerinti judėjimą, kuris taip pat susijęs su sprendimų priėmimu dalyvauti kasdieniniame gyvenime ir integruotis į bendruomenę. Tačiau ten, kur nebegalima panaikinti funkcinių apribojimų, dalyvavimo galimybes taip pat galima užtikrinti sukūriant palaikymui reikiamas struktūrines sąlygas. Tai gali būti kvalifikuotas personalas, artimieji ir savanoriai, teikiantys paslaugas namuose. Be to, paslaugos gali būti atviros vietinės bendruomenės grupėms ir iniciatyvoms.

Ataskaitoje „Tarptautinio sutarimo dėl ilgalaikės globos vyresnio amžiaus žmonėms politikos link“ (2000 m.) PSO ir Milbanko memorialinis fondas nurodo svarbiausius dalykus, susijusius su vyresnio amžiaus žmonių globa. Politika ir programos turėtų būti „skirtos stiprinti vyriausybės ir pilietinės visuomenės gebėjimus tenkinti senėjančių gyventojų priklausomybės poreikius, kartu pabrėžiant vyresnio amžiaus žmonių gyvybinį svarbumą visuomenei“ (PSO 2000: 4). Be to, buvo nustatyti ilgalaikės globos standartai: „Ilgalaikė globa yra neformalių globėjų (šeimoms, draugų ir

(arba) kaimynų) ir (arba) specialistų (sveikatos, socialinių paslaugų ir kitų) veiklos ir jų sistema, užtikrinanti, kad asmuo, negalintis visiškai pasirūpinti savimi, galėtų išlaikyti aukščiausią įmanomą gyvenimo kokybę pagal savo individualius pageidavimus, turėdamas kuo didesnę savarankiškumą, autonomiją, dalyvavimą, asmeninį pasitenkinimą ir žmogaus orumą "(PSO 2000: 6).

Nolan ir kt. išvardijo pagrindinius „šešis pojūčius“, skirtus vyresnio amžiaus žmonėms ir slaugos bei globos personalui (2001). Globa ir fizinė gerovė yra svarbus gyvenimo kokybės veiksnys, todėl slaugytojų ir globos darbuotojų poreikiai vaidina svarbų vaidmenį. Tai taip pat apima savanorius. Jie buvo integruoti į šį adaptuotą sąrašą.

Lentelė: Nolan šeši pojūčiai (pritaikyti)

<i>1. Saugumo pojūtis</i>	
Senyvo amžiaus žmonėms	Dėmesys svarbiausiems fiziologiniams ir psichologiniams poreikiams, galimybė jaustis saugiam ir apsaugotam nuo grėsmės, žalos, skausmo ir diskomforto.
Personalui ir savanoriams	Jaustis laisvu nuo fizinės grėsmės, priekaištų ar neužtikrintumo. Turėti saugias darbo sąlygas, pripažinti savo darbo emocinius poreikius ir dirbti palaikančioje kultūroje.
<i>2. Tęstinumo pojūtis</i>	
Senyvo amžiaus žmonėms	Asmeninės biografijos pripažinimas ir vertė. Sumanus praeities žinių panaudojimas, siekiant padėti susieti dabartį ir ateitį.
Personalui ir savanoriams	Pozityvi darbinė patirtis darbe su vyresnio amžiaus žmonėmis, nuo pat darbo pradžios, gero pavyzdžio turėjimas ir gera globos aplinka.
<i>3. Priklausymo kažkam pojūtis</i>	
Senyvo amžiaus žmonėms	Galimybės užmegzti prasmingus santykius bei jaustis bendruomenės ar grupės dalimi, kai to norima.
Personalui ir savanoriams	Jaustis komandos, turinčios pripažintą indėlį, dalimi. Priklausyti bendraamžių grupei, gerontologijos srities praktikų bendruomenei.
<i>4. Tikslingumo pojūtis</i>	
Senyvo amžiaus žmonėms	Galimybė dalyvauti tikslingose veiklose, konstruktyviai praleisti laiką bei turėti galimybę pasiekti tikslus ir kylančius iššūkius.
Personalui ir savanoriams	Suvokti globos kryptį, turėti aiškius tikslus, kurių siekiate.

<i>5. Pasitenkinimo pojūtis</i>	
Senyvo amžiaus žmonėms	Galimybės pasiekti prasmingus ir vertingus tikslus ir jaustis patenkinamam savo pastangomis.
Personalui ir savanoriams	Gebėti suteikti gerą rūpinimąsi ar globą ir jaustis patenkintam savo pastangomis.
<i>6. Svarbumo pojūtis</i>	
Senyvo amžiaus žmonėms	Jaustis pripažintu ir vertingu žmogumi, jausti, kad tavo veiksmai ir buvimas yra svarbūs, kad su tavimi skaitosi.
Personalui ir savanoriams	Pajusti, kad gerontologinė praktika yra vertinama ir svarbi, kad tavo darbas ir pastangos yra svarbios.

Apibrėžiant ir skatinant globos namų gyventojų kokybę, susiduriama su dviem iššūkiais:

1. Skirtingai nuo globos kokybės, kurią galima įvertinti pagal išmatuojamus rodiklius, gyvenimo kokybei būdingi "minkšti veiksniai", kurių svarba kiekvienam asmeniui skiriasi. Gyvenimo kokybę galima apibūdinti bendromis dimensijomis, tačiau tikroji jos patirtis yra asmeninė ir negali būti apibendrinta. Daugeliu atveju atrandamos pagrįstos išimtys, kad jeigu vienam vyresnio amžiaus žmogui viena situacija yra priimtina, tai nebūtinai ji bus priimtina kitam.
2. Norint skatinti gyvenimo kokybę globos namuose, daugiausia dėmesio reikia skirti struktūrinėms sąlygoms, ypač suteikiant galimybes vyresnio amžiaus žmonėms patiems realizuoti savo asmeninę gyvenimo kokybę. Paprastai yra daug būdų, kaip suteikti šias galimybes. Kurie būdai bus pasirinkti, greičiausiai priklausys nuo esamų globos įstaigos struktūrinių sąlygų.

GAMLEC rinkinys siekia reflektuoti gyvenimo kokybės globos namuose šiuolaikines teorijas ir praktikas. Nežiūrint pasirinkto požiūrio, autonomija, dalyvavimas ir žmogaus orumas yra oraus senėjimo kertiniai akmenys. Šios PSO dimensijos nusako vyresnio amžiaus žmonių, kuriems reikalinga globa, gyvenimo kokybės veiksnius. Šie veiksniai apima ypatingai svarbias gyvenimo globos namuose sub-kategorijas:

1. Autonomija: į asmenį orientuotos globos planavimas ir finansavimo šaltiniai; maistas ir užkandžiai pagal individualius pageidavimus; parama gyventi savarankišką gyvenimą; autonomija apsiperkant ir leidžiant pinigų; kultūrinių įpročių ir asmeniui prasmingos veiklos tęstinumas.
2. Dalyvavimas: prieinamumas prie viešų erdvių ir paslaugų; veiklų pasiūlymai, atsižvelgiant į asmens interesus ir poreikius; santykių su draugais ir artimaisiais skatinimas; dalyvavimas vietos bendruomenėje; įsitraukimas ir dalyvavimas socialiniuose bei politiniuose įvykiuose.

3. Žmogaus orumas: etikos kodeksas; pagarbus bendravimas; Apsisprendimas ir privatumas asmeninėje gyvenamojoje erdvėje; intymumo gerbimas; orumas paskutiniame gyvenimo etape.

Išvardinti orios senatvės elementai yra svarbūs, nežiūrint kiek žmogus priklausomas nuo kitų. Nepriklausomai nuo amžiaus ir sveikatos būklės, globos namų gyventojai yra suaugusieji, kurie nusipelno pagarbos ir pripažinimo už savo gyvenimo pasiekimus. Jie yra klientai, kurie moka už paslaugas ir gali tikėtis, kad kokybės standartai bus modernūs. Kaip ir jauni žmonės, jie nori išlaikyti intervencijų ir apribojimų nepaveiktus savo įpročius.

GAMLEC rinkinio parengimą ženkliai įkvėpė Vokietijos Heimverzeichnio numatyti kokybės standartai, kuris yra asocijuotas projekto GAMLEC partneris. Rinkinys nesiekia būti baigtinis. Aukščiau išvardintos dimensijos ir sub-kategorijos, globos namų gyventojų gyvenimo kokybės kriterijai, buvo atrinkti kaip galimi perkelti juos į darbuotojų, savanorių ir artimųjų kasdieninę globos rutiną. Kiekvienam globos kriterijui pateikiame pagrindimą ir pavyzdinius rodiklius.

Literatūros sąrašas

- Cirkel, M. et al. (2004): Produkte und Dienstleistungen für mehr Lebensqualität im Alter. Gelsenkirchen. URL: https://www.fh-muenster.de/oecotrophologie-facility-management/downloads/alumni/literatur_dienstleistungen.pdf, [18.11.2019].
- Heimverzeichnis gGmbH (ed.): Qualitätskriterien für Pflegeheime und Seniorenresidenzen. URL: <https://www.heimverzeichnis.de/index.php?id=195&bereich=4> [18.11.2019].
- Kratzer, M. (2011): Lebensqualität im hohen und höchsten Alter im städtischen Bereich. Eine Untersuchung von 75- bis 95-jährigen Wiener und Wienerinnen in Privathaushalten und Altersheimen. Dissertation. Universität Wien, Wien. URL: http://othes.univie.ac.at/18629/1/2011-10-11_0348574.pdf, [18.11.2019].
- Motel-Klingebiel, A. et al. (ed.) (2002): Lebensqualität im Alter. Generationenbeziehungen und öffentliche Servicesysteme im sozialen Wandel. Reihe Alter(n) und Gesellschaft, Bd. 4, Springer Fachmedien Wiesbaden.
- National Council on Ageing and Older People (ed.) (2007): The Quality of Life of Older People With a Disability in Ireland. Report No. 99, Dublin. URL: http://www.ncaop.ie/publications/research/reports/99_QoL_Disability.pdf, [18.11.2019].
- Nolan, M., Davies, S., Grant, G. (2001). *Working with older people and their families*. Open University Press.
- Stiehr, K. et al. (2016): Lebensqualität im Alter: Kriterien für eine zielgruppengerechte Verbraucherinformation. Bericht an das Ministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, Berlin. URL: <http://bib.heimverzeichnis.de/bibliothek/> (18.11.2019)
- Tester, S. et al. (2003): Exploring perceptions of quality of life of frail older people during and after their transition to institutional care. ESRC Growing Older Programme Sheffield. URL: <https://www.talkingmats.com/wp-content/uploads/2013/09/TM-and-Frail-Older-People-2003.pdf> [18.11.2019].
- World Health Organization / Milberg Memorial Fund (2000): Towards an International Consensus on Policy for Long-Term Care of the Ageing. URL: http://whqlibdoc.who.int/hq/2000/WHO_HSC_AHE_00.1.pdf?ua=1, [18.11.2019].

Globos namų gyventojų gyvenimo kokybės kriterijai

- Laikomasi esminio principo, kad tik tinkama globos ir medicininės priežiūros kokybė gali leisti pasiekti kiekvieno gyventojų norimą gyvenimo kokybę.
- Kitas esminis principas teigia, kad visi slaugos ar globos namai privalo turėti kokybės planą ir kokybės valdymo sistemą bei dalyvauti mokymuose.
- Kartais, siekiant užtikrinti gyvenimo kokybę, kyla diskusijų. Pavyzdžiui, decentralizuotas maisto tiekimas gali būti reikalingas gyventojų požiūriu, tačiau higienos taisyklės gali tai drausti. Šiukšliadėžės, kurias galima atidaryti koja, gali netikti gyventojams, kurie naudojami vėžimėliu. Norą keičiauti gali apriboti atsitiktinio kritimo prevencijos priemonės.

1. Autonomija			
1.1 Į asmenį orientuotos globos planavimas ir finansavimo šaltiniai			
Nr.	Kriterijai	Pagrindimas	Pavyzdiniai rodikliai
1.1.1	Individualios priežiūros planas sudaromas atsižvelgiant į asmenį, kuriam reikalinga priežiūra, ir (arba) jo artimuosius.	Individualios priežiūros planas yra svarbus norint suteikti reikalingą priežiūrą, pritaikytą prie asmeninių poreikių ir reikalavimų. Asmeniui, kuriam reikalinga priežiūra, jo artimieji privalo būti įtraukti, tam kad jie galėtų pareikšti savo norus ir idėjas bei padėti formuoti globos apimtį ir turinį.	<ul style="list-style-type: none"> • Personalias ar apmokyti savanoriai apsilanko pas būsimą globos namų gyventoją jo namuose ir įvertina žmogaus globos poreikius. • Globos plano sudedamųjų dalių juodraštis yra aptariamam multi-profesinėje komandoje. • Gyventojai ir jų artimieji išsako savo pageidavimus ir reikalavimus siūlomam globos planui ir aptaria jį su globos komanda. • Globos planas yra vertinamas reguliariai, atsižvelgiant į tai, kad naujas gyventojas turi adaptuotis prie savo situacijos. • Pablogėjus sveikatai, globos planas turi būti peržiūrėtas ir pritaikytas pasikeitusiai situacijai.
1.1.2	Išmanantis darbuotojas suteikia pagalbą dėl globos finansavimo ir prieinamų socialinių ar svei-	Priežiūros įstaigose turėtų būti atkreiptas dėmesys į galimybę kreiptis dėl grynųjų pinigų ir nepiniginį išmokų. Gyventojams, kurie negali patys pateikti prašymų tokioms išmokoms,	<ul style="list-style-type: none"> • Globos įstaiga konsultuoja gyventojus apie galimas pašalpas. • Gyventojai ir jų artimieji yra informuojami apie konsultavimo ir paramos paslaugas ir gali gauti paramą rengiant ir teikiant tokias pa-

	katos išmokų.	suteikiama pagalba arba nurodoma vieta ir asmuo, kuris gali padėti.	raiškas.
1.2 Maistas ir užkandžiai pagal individualius pageidavimus			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
1.2.1	Dėmesys skiriamas įvairaus maisto raciono pasiūlymui.	Maistas yra labai svarbi globos namų gyventojui tema. Maistas formuoja jų dieną ir suteikia jiems kulinarinių malonumų. Ypatingai svarbūs yra pietūs ir galimybė jų metu pasirinkti iš įvairesnio patiekalų asortimento.	<ul style="list-style-type: none"> • Keturių savaitių periode pietų patiekalai nesikartoja. • Visuomet pasiūlomas subalansuotas vegetariškas maistas. • Tiems, kurie turi specifinių mitybos poreikių, numatomos specialios dietos (hipolipidinės ar hipoglikeminės dietos ir kt.). Šios dietos planuojamos kartu su gydytojo patarimu. • Ypatingomis progomis, tokiomis, kaip sekmadieniai, atostogos ir pan., siūlomi specialūs valgiai.
1.2.2	Siūlomas maistas yra skanus ir vizualiai patrauklus.	Įvairus ir skanus maistas yra neatsiejama pozityvaus gyvenimo dalis.	<ul style="list-style-type: none"> • Yra stalo dekoracijų, taip pat dekoracijų teminiams, sezoniniams renginiams. • Stalas yra padengtas staltiese, atskiros vietos paskirtos kiekvienam. • Maistas patiekiamas dubeniuose ar puoduose, kad būtų galima pasirinkti individualius kiekius. • Patiekalai yra šviežiai paruošti ir patrauklūs, pvz. su šviežiomis žolelėmis. • Prieskonius galima įsidėti atskirai.
1.2.3	Gyventojai turi galimybę gerti kavą, arbatą ar vandenį bet kuriuo paros metu.	Vyresnio amžiaus žmonėms gėrimas yra labai svarbus. Jei jiems reikia pagalbos, būtina užtikrinti, kad gėrimai būtų lengvai prieinami, neatsižvelgiant į maisto pristatymo grafiką.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojams ir jų lankytojams yra prieinamos kavos ir arbatos gaminimo galimybės. • Gyventojai geriamąjį vandenį gali gauti bet kuriuo paros metu. • Gyventojai, kuriems reikalinga parama, yra skatinami gerti ir užtikrinama, kad gėrimai būtų lengvai prieinami tiek jų privačiose, tiek bendrose patalpose.
1.2.4	Gyventojai turi turėti galimybę valgyti maistą	Kartais žmonėms nepatinka valgyti viešosiose vietose arba, jie nori pavalgyti su šeimos na-	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojų norai valgyti savo aukšte ar kambaryje yra įgyvendinami. • Jei tai siūloma tik už papildomą mokestį, tai turėtų būti paaikškinta

	privačiai.	riais privačioje aplinkoje. Globos įstaiga, kuriai rūpi jos gyventojų gerovė, turi reaguoti į šiuos norus nesiimdama biurokratinių procedūrų.	žmonėms persikeliant į globos namus. <ul style="list-style-type: none"> • Specialiomis progomis artimieji gali prisijungti valgyti kartu tam tikrose vietose. • Kalėdų ir Velykų metu artimieji yra kviečiami pietauti į įstaigą.
1.2.5	Gyventojai turi galimybę gauti ir vartoti alkoholinius gėrimus.	Suaugusieji savo gyvenimo eigoje įgyja savo gėrimo įpročius. Globos namai neturi mokyti jų naujų įpročių. Rekomenduojami apribojimai susiję su sveikatos problemomis gali būti panaudojami bandant įtikinti juos nevartoti alkoholinių gėrimų. Tačiau tai nėra pateisinimas uždrausti vartoti alkoholį.	<ul style="list-style-type: none"> • Į gyventojų norus dėl alkoholinių gėrimų žiūrima rimtai. • Ieškoma būdų ir priemonių jiems įgyvendinti. • Ši liberali alkoholio vartojimo politika yra įtraukta į rašytinius reglamentus ir (arba) globos įstaigos namų taisykles.
1.2.6	Rūkantieji turi turėti galimybę įstaigoje gauti cigarečių ir rūkyti.	Kaip ir alkoholinių gėrimų atveju, įstaiga neturi reguliuoti žmonių, kurie rūko elgesio. Todėl rūkantieji turi turėti galimybę rūkyti įstaigoje skirtose vietose, nebūdami priversti rūkyti lauke.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojų norai rūkyti vertinami rimtai. • Ieškoma būdų ir priemonių patenkinti norą tęsti rūkymo įpročius. • Ši liberali rūkymo politika yra įtraukta į rašytinius reglamentus ir (arba) globos įstaigos namų taisykles.
1.3 Parama gyventi savarankišką gyvenimą			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
1.3.1	Fizinė aplinka palaiko globos namų gyventojų autonomiją.	Gyventojų autonomiją gali apriboti pastato konstrukcija ar jo išplanavimas. Laisvai vaikščiodami po palatas ar gyvenamuosius kambarius, kiemą ar sodą, jiems gali trukdyti uždarytos durys ar kitos kliūtys. Negalėjimas patekti į visas pastato dalis gali gyventojams kelti didelį stresą.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojai gali laisvai judėti į sodą, vidaus kiemą ar prieškambarį. • Gyventojai nesusiduria su užrakintomis durimis ar paslėptomis paveikslėliais, skirtingų spalvų dažais ir kt. • Demencija sergantiems gyventojams naudojami niekada nesibaigiantys koridoriai (žr. oranžinę liniją pateikto priedo paveikslėlyje). • Gyventojai gali lankytis globos namų parduotuvėje, restorane, sveitainėje, bibliotekoje ar kirpykloje.

1.3.2	Privačiuose ir bendruose įstaigos kambariuose specialūs žmonių su negalią poreikiai yra tenkinami.	Jei išlaikysite vyresnio amžiaus žmonių su fiziniais apribojimais net mažiausią likusių autonominę, padidės jų kompetencijos jausmas. Fizinio gyvenimo standartai yra labai svarbūs gyventojų autonomijai.	<ul style="list-style-type: none"> • Bendrojo naudojimo patalpos yra prieinamos žmonėms su judėjimo apribojimais ir jutimo sutrikimais, pvz. naudojančioms neįgaliojo vežimėlius ar turintiems regos negalią. • Vonios kambarys yra pakankamai didelis, kad juo galėtų naudotis žmonės naudojantys technines pagalbos priemones. • Porankiai ir turėklai yra privalomas standartas.
1.3.3	Gyventojai turintys ir neturintys judėjimo apribojimų gali išvykti ir grįžti į globos namus pagal savo pageidavimus.	Savaime suprantama, kad laisvai judantys ir protinių sutrikimų neturintys gyventojai gali išvykti ir grįžti į globos namus pagal savo pageidavimus bet kuriuo metu. Tai turi būti užtikrinama suteikiant atskiras jėgimo durų raktą arba įsteigiant nuolat veikiančią registratūrą. Gyventojams, turintiems judėjimo negalią (ypač judantiems neįgalųjų vežimėliais) ar sergantiems demencija, prireikus, už tam tikrą mokestį turėtų būti teikiamos palydos ar pavėžėjimo paslaugos.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojams, kuriems nereikia pagalbos, nėra jokių apribojimų išvykti ir grįžti į globos namus. • Prireikus yra pavėžėjimo arba palydos tarnyba su padėjėjais ar savanoriais, kurie palydi gyventojus. • Šių pagrindinių taisyklių apribojimai taikomi tik ypatingomis situacijomis, tokiomis kaip COVID-19 pandemija.
1.3.4	Kūno priežiūros ir kosmetikos vartojimo atvejais gyventojų savarankiškumas yra palaikomas.	Taip pat, kūno priežiūros ir kosmetikos priemonių vartojimo savarankiškumas turi būti skatinamas. Gyventojai turimi tam tikri įpročiai (losjono ar pudros naudojimas, šukuosenas ar vyrų atveju prižiūrėti barzdą) turi būti palaikomi.	<ul style="list-style-type: none"> • Rutina, susijusi su kūno priežiūra ir kosmetika yra aptariama prieš persikeliant į globos namus ir dokumentuojama. • Pagalba savi pagalbai yra suteikiama.
1.3.5	Gyventojai, kuriems reikalinga pagalba rengiantis yra gerai prižiūrimi.	Gyventojų apranga visada turėtų būti tvarkinga ir švari. Taip pat reikėtų atsižvelgti į gyventojų aprangos įpročius. Kasdieniai drabužiai gali būti tinkami ir kartais pageidaujami, tačiau tai taip pat gali būti ženklas, kad darbuotojai yra pernelyg apkrauti darbo krūviu. Reikėtų užtikrinti, kad gyventojai gautų pakankamą pagalbą ir paramą labiau tradiciniams aprangos pasi-	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojai, kuriems reikalinga pagalba rengiantis, vilki jiems gerai tinkančius drabužius. • Drabužiai yra švarūs ir tinkami metų laikui. • Tinkama apranga taip pat teikiama gyventojams, neturintiems šeimos tinklo, perkant drabužius ar aukojant. • Gyventojų plaukai sušukuoti, vyriškos lyties atstovai nusiskutę. • Teikiamos makiažo ir nagų priežiūros paslaugos.

		rinkimams. Apskritai, gerai prižiūrima išvaizda prisideda prie savigarbos ir savimonės.	<ul style="list-style-type: none"> • Pagalba savi pagalbai yra suteikiama.
1.3.6	Gyventojai, kuriems reikalinga pagalba valgant ir geriant, gauna tinkamą paramą.	Pagalba geriant ir valgant žmonėms, kurie negali patys to padaryti yra gyvybiškai svarbu. Maitinimas per vamzdelį palaiko žmogaus gyvybę. Tačiau prieš dirbtinai maitinant žmones, reikia išsiaiškinti, ar tai mediciniškai būtina, ar tai yra asmens interesas, ir ar tai priimtina etikos požiūriu.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojams, kuriems reikalinga pagalba, gėrimai bendroje erdvėje pateikiami tinkamomis formomis ir yra lengvai pasiekiami. • Judėjimo ar psichinę negalią turintiems gyventojams, kurie negali valgyti savarankiškai, teikiama asmeninė pagalba. • Žmonės su ribotais judėjimo įgūdžiais (pvz., Hemiplegija) ar sunkia demencija suteikiami lengvai pagaminami stalo įrankiai. • Pagalba valgant teikiama atskiruose kambariuose, kad būtų išvengta gėdos jausmo, kurį sukelia buvimas žmonių grupėje.
1.3.7	Prireikus galima naudoti pagalbines priemones, tokias kaip akinių uždėjimas, klausos aparatų pritvirtinimas ar protezų įdėjimas.	Be pagalbos žmonės, turintys fizinių ar psichinių sunkumų, yra apriboti arba negali bendrauti su kitais. Dėl personalo laiko apribojimų gali būti neatsižvelgiama į pagalbos teikimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikuoti darbuotojai gali padėti gyventojams naudotis pagalbinėmis technologijomis. • Reikia pasirūpinti, kad žmonės dėvėtų pagalbines priemones, susitikdami su kitais bendruomenės nariais. • Priemonių funkcionalumas yra reguliariai tikrinamas ir koreguojamas.
1.4 Autonomija apsiperkant ir leidžiant pinigus			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
1.4.1	Paprašius teikiama pagalba išsiimant grynuosius pinigus.	Grynųjų pinigų turėjimas ir jų leidimas svarbus galėjimo veikti gyvenime pojūtis. Gyventojams, nebegalintiems savarankiškai nuvykti į banką, pasiūlomi kiti būdai gauti savo pinigus.	<ul style="list-style-type: none"> • Paprašius, gyventojams padedama gauti grynųjų pinigų pvz. palydinti juos į banką. • Gyventojai žino, kad tokios pagalbos jie gali sulaukti.
1.4.2	Gyventojai gali įsigyti kasdienes reikmenis savarankiškai.	Kasdien naudojamų daiktų pirkimas daro gyventojus nepriklausomus nuo pagalbos namuose. Todėl svarbu atsižvelgti į individualius pageidavimus ir poreikius.	<ul style="list-style-type: none"> • Parduotuvė yra pasiekama pėsčiomis arba yra pačiuose globos namuose. • Gyventojams padedama pagal prašymą. • Trečiųjų šalių pirkimai organizuojami paprašius.

1.5 Kultūrinių įpročių ir asmeniui prasmingos veiklos tęstinumas

Nr.	Kriterijai	Pagrindimas	Pavyzdiniai rodikliai
1.5.1	Galimas dalyvavimas bažnytinėse pamaldose ar kituose religiniuose renginiuose.	Religijos laisvė taip pat apima teisę garbinti ir dalyvauti religiniuose renginiuose. Tie, kurie negali šia teise savarankiškai naudotis, turi teisę į tinkamą paramą, tiek kiek tai įmanoma.	<ul style="list-style-type: none"> Dalyvavimas bažnytinėse pamaldose ar kituose religiniuose renginiuose yra palaikomas paprašius, pvz. padėjėjų ar savanorių. Gyventojai žino, kad tokia parama egzistuoja. Dalyvavimas bažnytinėse pamaldose ar kituose religiniuose renginiuose neprivalomas.
1.5.2	Atsižvelgiama į kultūrinius valgymo įpročius.	Valgymo įpročiai dažnai priklauso nuo kultūrinių, filosofinių ar religinių aspektų. Juos pažeidžiant, kenčia gyventojų savivertė, kuri paveikia galimybę mėgautis maistu.	<ul style="list-style-type: none"> Individualūs valgymo įpročiai yra dokumentuojami. Valgymo metu atsižvelgiama į religines (košerines, halalines), vegetariškas, veganų ir kitas dietas.
1.5.3	Pusryčių, pietų ir vakarienės laikas gali būti pasirenkamas tam tikru pakankamai dideliu laiko tarpu.	Maitinimas dažnai skiriasi nuo įprasto gyventojų kasdienio ritmo ir yra orientuotas į darbuotojų darbo grafiką. Tai pablogina gyventojų gyvenimo kokybę.	<ul style="list-style-type: none"> Laikas trims pagrindiniams patiekalams yra nustatomas atsižvelgiant į įprastus individualaus žmogaus įpročius.
1.5.4	Gyventojai turi galimybę dalyvauti gaminant maistą.	Asmens savarankiškumui svarbu turėti galimybę padėti paruošti maistą. Demencija sergantys žmonės vis dar gali imtis užduočių ruošdami maistą. Maisto gamavimo zona turėtų būti papildomai įrengta taip, kad žmonės neįgalieji vežimėliuose galėtų dalyvauti maisto gaminiame.	<ul style="list-style-type: none"> Gyventojai yra skatinami gaminti maistą. Yra galimybės individualiai ruošti maistą, pvz. mažos bendros virtuvės. Maisto gamavimo erdvės yra prieinamos tiems, kuriems ruošiant maistą reikia sėdėti. Prireikus teikiama pagalba bendrai maisto gamavimo veiklai.
1.5.5	Skatinama individualiai prasminga veikla.	Galimybė tęsti prasmingą veiklą yra labai svarbi globos namų gyventojų gyvenimo kokybei. Knygų skaitymas, rankdarbių ar dailės užsiėmimai gali būti prasmingi vyresnio amžiaus žmonėms. Prireikus jiems turi padėti darbuotojai arba savanoriai.	<ul style="list-style-type: none"> Asmeniškai prasminga veikla yra aptariama, kuomet vykstama į globos įstaigą ir yra dokumentuojama. Palaikomas veiklos tęstinumas ir teikiama gyventojams reikalinga pagalba. Gyventojai gali įsigyti kompaktinių diskų, DVD diskų ir audio knygų. Gyventojams prieinama knygų biblioteka.

1.5.6	Naminius gyvūnus laikyti leidžiama.	Kai persikeliate į globos įstaigą, skaudu atsiri- boti nuo savo augintinio, kuris galėjo būti jūsų gyvenimo kompanionas. Be to, buvo įrodyta, kad kontaktas su augintiniais daro teigiamą įtaką psichinei ir fizinei asmens gerovei. Dau- gelis globos namų randa būdų ir priemonių, kaip gyventojai gali atsivežti savo augintinius. Kiti leidžia palaikyti ryšį su gyvūnais, bent jau per gyvūnų lankymo tarnybą.	<ul style="list-style-type: none"> • Palaikyti draugystę su gyvūnais yra dalis rašytinio sutikimo tarp globos namų ir gyventojų. • Jeigu naminių gyvūnų savininkų nėra laikinai arba visam laikui, jų augintiniai yra prižiūrimi. • Globos namuose yra augintiniai, kuriais gyventojai gali pasirūpinti. • Yra gyvūnų augintinių lankymo tarnyba.
-------	-------------------------------------	---	---

2. Dalyvavimas

2.1 Prieinamumas prie viešųjų erdvių ir įrenginių

Nr.	Kriterijai	Pagrindimas	Pavyzdiniai rodikliai
2.1.1	Bendra globos namų erd- vė yra suprojektuota taip, kad gyventojai galėtų lengvai susiorientuoti.	Globos įstaigos turi daugybę bendrų sričių ir gali būti erdvi. Visų pirma, demencija sergantiems žmonėms gali būti sunku susiorientuoti. Indivi- dualią orientaciją gali palengvinti tikslingas di- zainas su skirtingomis spalvomis ir motyvais.	<ul style="list-style-type: none"> • Sienos kiekviename aukšte yra skirtingų spalvų. • Peilis ir šakutė ar kiti tinkami simboliai nurodo kelią į valgomojo salę. • Kiekvienas gyvenamasis vienetas turi savo simbolį ar motyvą, pvz. gėlės.
2.1.2	Lauko zonoje nėra kliūčių ir ja gali naudotis gyven- tojai, turintys judėjimo apribojimus.	Lauko zona ir pati įstaiga turi būti lengvai pasie- kiama neįgalųjų vežimėliais ar einant pėsčiomis. Taip pat turėtų būti laikomasi nuostatų, lei- džiančių gyventojams pailsėti ir apsaugoti nuo saulės ar lietaus.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojai, įskaitant judėjimo apribojimus turinčius asmenis, gali laisvai patekti į lauko zonas (sodą, kiemą, vidinį kiemą) • Poilsui skirtų vietų pakanka. • Yra pakankamai apsaugos nuo saulės ir įvairių oro sąlygų. • Lauko zona yra patraukli ir svetinga, skatinanti žmones joje likti.
2.1.3	Koridoriai ir bendri kam- bariai yra patrauklūs.	Bendros erdvės, tokios kaip koridoriai ir bendro- sios patalpos, yra susitikimų ir pramogų erdvės.	<ul style="list-style-type: none"> • Yra kambarių, skirtų privatiems pokalbiams. • Sėdėjimo vietos yra patogios vyresnio amžiaus žmonėms.

		Kad jie būtų naudojami kaip tokie, jie turi būti patrauklūs. Pvz., gerai suplanuotos ir dekoruotos sėdimos vietos yra geriau už ilgus į ligoninę panašius koridorius.	<ul style="list-style-type: none"> • Sienos papuoštos paveikslėliais. • Bendrose globos namų vietose yra temų su dabartiniais festivaliais ar dabartinio sezono elementais. • Yra organinė aplinka, pvz. gėlės, akvariumas ar paukščių narveliai.
2.1.4	Bendro naudojimo patalpose ir kambariuose vyrauja patrauklus spalvų ir šviesos dizainas.	Apšvietimas ir spalvų įvairovė prisideda prie kambarių gyvybingumo. O tai daro įtaką šiuose kambariuose gyvenančių asmenų gerovei ir nuotakai. Gali būti laikomasi specifinių globos namų apšvietimo ir spalvų koncepcijų, pvz. šviesiai mėlyna spalva miegamuosiuose, kad skatintų miegą, o valgomuosiuose - rusva / oranžinė, skatinanti apetitą.	<ul style="list-style-type: none"> • Šviesos ir spalvos harmoningai derinamos. • Pirmiausia naudojami natūralūs šviesos šaltiniai. • Kambariuose spinduliuoja jaukumo jausmas. • Skirtingų spalvų sienos nurodo skirtingą aplinką ir yra parinktos tam, kad paskatintų funkcijas, kurioms jos yra skirtos.
2.1.5	Globos namų gyventojų dalyvavimas gyvenamojoje aplinkoje yra palaikomas.	Gyventojų socialinis dalyvavimas yra ribojamas, kuomet gyventojai neturi galimybės laisvai judėti, vaikščioti po kambarius. Gyventojams lovose ir neįgalųjų vežimėliuose svarbu matyti vykstantį gyvenimą (praeivius, dviračius, autobusus).	<ul style="list-style-type: none"> • Globos namų gyventojai gali laisvai vaikščioti patalpose, tokiose kaip susitikimų salės, žaidimų aikštelės ir sodai. • Pirmame aukšte yra kambariai skirti gyventojams lovose ir neįgaliojo vežimėliuose, patartina judrios gatvės lygmenyje. • Globos namų aplinka pasiūlo gyventojams užsiimti jų pomėgiais, pvz. modeliniai traukiniai, menininkų dirbtuvės, sodininkystė ir naminių gyvūnėlių priežiūra.
2.2 Veiklų pasiūlymai, atsižvelgiant į asmens interesus ir poreikius			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
2.2.1	Atsižvelgiant į gyventojų asmeninę istoriją, siūlomos veiklos ir įgūdžių ugdymo pagrindai.	Siekiant padidinti naudingumo jausmą ir padėti gyventojams gyventi visavertį gyvenimą, svarbu palaikyti dabartinius gyventojų įgūdžius, išlaikant asmeninės istorijos tęstinumą.	<ul style="list-style-type: none"> • Yra paskirti asmenys, atsakingi už individualių įgūdžių, buvusių darbų, pomėgių nustatymą ir mažų grupių sudarymą tam tikrai veiklai. • Asmenine gyventojų istorija dalijamasi su personalu ir savanoriais, tam kad jie šią informaciją žinotų ir galėtų ja naudotis. • Yra numatytas laikas stebėti ir vertinti gyventojų raidą.
2.2.2	Siūloma veikla, skatinanti	Senyvo amžiaus žmonėms, kuriems reikalinga	<ul style="list-style-type: none"> • Bent kartą per savaitę siūlomi pasivaikščiojimai, sportiniai prati-

	fizinį aktyvumą, stimuliuojanti protą ir atsižvelgianti į skirtingus pomėgius bei sveikatos būklę.	priežiūra, nepaprastai svarbu išlikti fiziškai ir protiškai aktyviems. Darbuotojai ir savanoriai turėtų skatinti judėjimą ir aktyvų gyvenimo būdą, todėl būtina įvairiapusė programa, skirta patenkinti įvairius gyventojų interesus ir poreikius.	mai, šokiai ar pusiausvyros treniruotės. <ul style="list-style-type: none"> • Bent kartą per savaitę yra siūlomi proto mankštos užsiėmimai. • Bent kartą per savaitę pomėgius gyventojai gali vykdyti kaip bendrą veiklą, pvz. dainavimas, tapyba, amatas.
2.2.3	Siūlomas nefarmakologinis gydymas.	Yra duomenų, kad nefarmakologinė intervencija demencija sergantiems žmonėms padeda sumažinti elgesio ir psichologinius simptomus (BPSD) ir sulėtinti pažinimo nuosmukį.	<ul style="list-style-type: none"> • Yra pažintinės stimuliacijos programos. • Yra keletas strateginių veiklos programų, tokių kaip realybės orientacijos terapija, reminiscencinė (prisiminimų) terapija, patvirtinimo terapija, ergoterapija, muzikos terapija, lėlių terapija, augintinių terapija, lietimio terapija, jogos juoko pratimai. • Yra fizinės terapijos specialistų vykdomos motorinės veiklos programos su mažu poveikiu fiziniams pratimais. • Yra „Snoezelen“ kambarys, skirtas stimuliuoti žmonių, sergančių pažengusia demencija, įvairius pojūčius.
2.2.4	Veiklos spektras yra įvairus ir daugialypis.	Įvykiai pagyvina įstaigą ir yra laukiami globos namų gyventojų kasdienybės pokyčiai. Gyventojų interesai turėtų būti pritaikyti prie siūlomos veiklos rūšies, pvz. klasikinė muzika, skaitymas ar filmai.	<ul style="list-style-type: none"> • Bent kartą per savaitę gyventojams siūlomas renginys, pvz. apsilankymas teatre, apsipirkimo ekskursija ar bendras TV žiūrėjimas. • Toks pasiūlymas sudaromas atsižvelgiant į gyventojų norus.

2.2.5	Siūlomoje veikloje atsižvelgiama į naujas ir novatoriškas galimybes.	Dažnai globos namai siūlo tokias pačias veiklas savo gyventojams kaip ir prieš 40 metų. Tačiau yra galimybių pasinaudoti naujomis technologijomis. Robotus taip pat galima nusipirkti žaislų parduotuvėse, užuot įsigijus brangius globos namų robotus.	<ul style="list-style-type: none"> • Siūloma tyli diskoteka - ausinės su asmenine mėgstama muzika. • Išmaniosiomis technologijomis taip pat atsižvelgiama į veiklos pasiūlymus. • Lėlės ar žaisliniai gyvūnai yra prieinami gyventojams, kurie siekia iš jų paguodos. • Vaikų galvosūkių yra prieinami. • Vykdomi kartų projektai, pvz. gyventojus lankantys vaikai.
2.2.6	Gyventojams siūloma galimybė savanoriauti įstaigoje.	Atsakomybės už tam tikras užduotis atlikimas gali būti labai vertingas tiek žmonėms, tiek bendruomenei. Tai daro prasmingą žmonių gyvenimą ir prisideda prie aktyvaus gyvenimo būdo. Kadangi tai yra veiklos pasiūlymas, jis nėra skirtas palengvinti slaugos personalui tenkantį laiko spaudimą, bet skatinti ir palaikyti suinteresuotų gyventojų įsipareigojimus.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojai aktyviai dalyvauja, pvz. rūpindamiesi augalais ar gyvūnais ar padėdami sutvarkyti biblioteką. • Gyventojai gali pasirinkti iš įvairių veiklos sričių. • Savanorystės galimybės skelbiamos viešai, pvz. ant lentos ar globos namų žurnalo. • Personalas aktyviai siūlo savanoriškas veiklas gyventojams, kuriuos galimai tai gali dominti asmeniškai.

2.3 Santykių su draugais ir artimaisiais skatinimas			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
2.3.1	Prieš pereinant į globos namus, skatinamas ryšys su draugais ir pažįstamais.	Teigiamą poveikį gyventojų gerovei galima nustatyti palaikant ryšius su draugų ir pažįstamų ratu.	<ul style="list-style-type: none"> Gyventojų ar jų artimųjų prašymu draugai ir pažįstami informuojami apie adresą pasikeitimą. Gyventojų ar jų artimųjų prašymu draugai ir pažįstami informuojami apie veiklas globos namuose ir kviečiami juose dalyvauti. Krizių metu, kaip ir pandemijos atvejais, ieškoma būdų palaikyti ryšius (pvz., naudojant vaizdo skambučius).
2.3.2	Skatinama plėtoti pasitikėjimu grįstus santykius ir draugystę tarp gyventojų.	Senatvėje draugystė nebeužmezgama taip lengvai, kaip jaunesniais metais. Persikėlimas į naują gyvenimo aplinką, pavyzdžiui, globos namus, sukelia asmeninio atmetimo riziką. Svarbu, kad globos paslaugos skatintų pasitikėjimu grįstus santykius tarp gyventojų.	<ul style="list-style-type: none"> Globos įstaiga skatina asmeninį kontaktą tarp gyventojų, pvz. susitikimus valgymų metu arba organizuojant bendrus pasivaikščiojimus. Susitikimų metu darbuotojai ir savanoriai reguliariai aptaria ir kuria būdus, kaip skatinti gyventojų draugystę.
2.3.3	Gyventojai palaikomi rašant atvirutes ir laiškus savo draugams ir kitiems asmenims, su kuriais jie yra artimi.	Daugelis senyvo amžiaus žmonių dar nėra susipažinę su šiuolaikinėmis komunikacijos formomis ir renkasi ranka rašyti laiškus. Tačiau senatvėje motoriniai įgūdžiai gali pablogėti, dėl to tampa sunku rašyti ranka. Todėl prireikus pagalbinkai galės suteikti pagalbą rašant laiškus.	<ul style="list-style-type: none"> Yra atvirukų su kontaktine informacija, kurią gyventojai gali išsiųsti savo draugams ir pažįstamiems, persikėlus į įstaigą. Gyventojams, kuriems sunku rašyti laiškus, suteikiama tinkama pagalba (pvz., pasiūlymas padiktuoti laišką slaugos padėjėjui ir savanoriams). Užtikrinama, kad asmenys, padedantys rašyti laiškus, su jų turiniu elgiasi konfidencialiai.

2.3.4	Gyventojai turi galimybę bendrauti internetu, naudojant naujas technologijas jiems suteikiama pagalba.	Šeimos nariai ir draugai ne visada gyvena šalia. Vaizdo telefonai, tokie kaip „Skype“, yra naudingas būdas žmonėms bendrauti akis į akį, nepaisant to, kad jie yra skirtingose vietose. Tai suteikia gyventojams galimybę palaikyti ryšį ir, pavyzdžiui, patirti anūką ar prosenelių bendravimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikiamos planšetės ir nemokamai suteikiama techninė vaizdo konferencijų įranga. • Prireikus pagalbą gyventojams suteikia darbuotojai ar savanoriai. • Taip pat, paprašius, teikiama pagalba rašant el. laiškus. • Skaitmeninius mokymo kursus gyventojams rengia darbuotojai arba savanoriai.
2.3.5	Yra kambarių ir bendravimo zonų, skirtų gyventojų susitikimams su savo artimaisiais ir kitais asmenimis.	Gyventojai turėtų turėti galimybę priimti lankytojus už savo kambario ar buto. Galbūt, gyventojų kambarys nėra pakankamai didelis daugeliui lankytojų, arba yra noras pokalbio metu gerti kavą su pyragu. Tam tikrais atvejais taip pat gali kilti noras priimti svečius erdvesnėje ir ne tokioje privačioje aplinkoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Yra kambarių, kad toks susitikimas būtų malonus. • Kambariuose yra jauki aplinka.
2.3.6	Giminaičiai ir kiti patikimi asmenys yra įtraukiami į globos teikimą ir kviečiami dirbti savanoriais.	Prieš persikeldami į globos įstaigą, artimieji dažnai rūpinasi savo šeimos nariais ilgesnį laiką. Su perkėlimu susijęs atsiskyrimas, neišvengiamai gali sukelti didelę psichologinę įtampą abiem pusėms. Ši įtampa gali būti sumažinta, įtraukiant artimuosius į globos ir socialines veiklas globos įstaigoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Jei gyventojai sutinka su jų dalyvavimu, artimieji yra konsultuojami ir jiems padedama teikiant globą. • Giminaičiai skatinami aktyviai įsitraukti į savo šeimos nario ir kitų gyventojų socialines veiklas.

2.4 Dalyvavimas vietos bendruomenėje			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
2.4.1	Gyventojams padedama pasinaudoti pasiūlymais pateikiamais vietos bendruomenėje.	Gyventojai turėtų palaikyti ryšį su kaimynystėje esančiais žmonėmis ir dalyvauti vietos gyvenime, pvz. lankantis kultūros ar sporto renginiuose. Taigi gyventojų veikla neturėtų apsiriboti tuo, kas siūloma įstaigoje. Norint pasiekti šį tikslą, reikia reguliariai skatinti išorinius ryšius.	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliariai siūloma lankytis kultūros, sporto ar kituose renginiuose už įstaigos ribų. • Prireikus yra lydintys asmenys. • Šeima ir draugai raginami išsivežti gyventoją į renginius, tokius kaip gimtadieniai, klubai ar teatro vaidinimai.
2.4.2	Skatinami vietinių žmonių ir kitų svečių apsilankymai.	Gyvenimo kokybė įstaigoje labai priklauso nuo to, ar globos namai yra integruoti į vietos bendruomenę. Turi būti aktyviai skatinamas įtraukimas į vietos bendruomenes, nes praeityje tokios įstaigos buvo atskirtos nuo jų vietinių bendruomenių.	<ul style="list-style-type: none"> • Lankytojai yra kviečiami apsilankyti įstaigoje, pvz. vaišinami kava, tie kam įdomu siūlomi filmai ar koncertai, sendaikčių turgūs ar atvirų durų dienos. • Globos namuose esantis restoranas, biblioteka ar susitikimų vietos yra prieinamos ir ne gyventojams.
2.4.3	Bendravimas apie aktualijas įstaigoje ir savivaldybėje yra skatinamas.	Norint dalyvauti savo bendruomenėje, reikia prieigos prie informacijos apie dabartinius įvykius. Yra daugybė būdų, kaip pateikti tokią informaciją - ne tik per dienraščius.	<ul style="list-style-type: none"> • Laikraščiai pateikiami bendroje patalpoje. • Informaciją teikia dienraščiai. • Informacija transliuojama per radiją ar televiziją. • Regėjimo negalią turintiems gyventojams informacija pateikiama Brailio raštu. • Mokama televizija gali būti užsiprenumeruota paprašius.
2.5 Įsitraukimas ir dalyvavimas socialiniuose bei politiniuose įvykiuose			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
2.5.1	Skatinamas kolektyvinis filmų ir televizijos laidų	Globos įstaigų gyventojams turėtų būti suteikta galimybė kartu žiūrėti vaidybinius filmus, tam	<ul style="list-style-type: none"> • Kambarys su tinkama technine įranga yra prieinamas dalinantis patirtimis apie filmus ir televizijos programas.

	žiūrėjimas.	tikras televizijos laidas ar kultūros ar sporto renginius (pvz., futbolo ar krepšinio varžybas, olimpinės žaidynes). Tai skatina bendruomenės kūrimąsi ir palengvina susidraugavimą su gyventojais.	<ul style="list-style-type: none"> Gyventojų prašoma nurodyti, kokie filmai ir televizijos programos juos domina.
2.5.2	Gyventojai gali dalyvauti globos namų valdyme.	Globos namus turėtų valdyti ne tik jų administracijos padaliniai, bet ir patys gyventojai. Kai kuriose šalyse gyventojų tarybos turi būti įsteigtos įstatymais. Tačiau bendras sprendimas taip pat įmanomas per susirinkimus, kuriuose dalyvauja visi gyventojai. Bendras gyventojų apsisprendimas prisideda prie kokybės valdymo ir užtikrinimo (nemokamai). Jei gyventojų balsas ir nuomonė yra išgirsti ir apsvaistyti, jie jaučiasi kaip namuose.	<ul style="list-style-type: none"> Nustatytos gyventojų bendrų sprendimų priėmimo procedūros. Gyventojai skatinami aktyviai dalyvauti savivaldoje. Gyventojai gali pasisakyti tokiomis svarbiomis temomis kaip maitinimo planavimas ir galimą jų įmokų padidinimą įstaigai, įskaitant mokestį už apgyvendinimą, maistą ir slaugos paslaugas. Gyventojų interesams atstovaujanti tarybos yra įtrauktos į etinių klausimų svarstymą, tokių kaip sprendimų priėmimas paskutiniame gyvenimo etape arba sprendžiant asmens teises ribojančius klausimus.
2.5.3	Pagalba naudojantis teise balsuoti teikiama paprasčiausiai.	Gyventojai turi turėti galimybę naudotis savo balsavimo teise. Sveikatos sutrikimų turintiems žmonėms gali prireikti pagalbos, pvz. nuvykus į rinkimų apylinkę, paprašius dokumentų balsavimui paštu ar užpildžius balsavimo biuletenį. Savaime suprantama, kad pagalbinis personalas ar savanoriai neturi daryti įtakos balsavimo sprendimui ir veikti konfidencialiai.	<ul style="list-style-type: none"> Yra nustatytos procedūros, kaip padėti gyventojams naudotis balsavimo teise.

3. Žmogaus orumas

3.1 Etikos kodeksas

Nr.	Kriterijai	Pagrindimas	Pavyzdiniai rodikliai
3.1.1	Egzistuoja etikos kodeksas, kuris nustato apmokamo personalo ir savanorių elgesį tais atvejais, kai gali būti pažeisti globos namų gyventojų interesai.	Kai darbuotojai, savanoriai ir artimieji susiduria su liga ir mirtimi, neišvengiamai kyla etinių klausimų. Tai susiję su dirbtinio maitinimo, laisvės apribojimu ir gyvenimo pratęsimo priemonėmis mirimo etape.	<ul style="list-style-type: none"> • Kritiniais etikos klausimais, globos namai turi nusistatę veikimo taisykles, pateiktas kaip principų gairės. • Šių gairių laikymasis yra privalomas personalui ir savanoriams, klausimai aptariami personalo susirinkimuose. • Šios gairės yra pateikiamos ir išaiškinamos gyventojams, jų artimiesiems ir kitiems patikėtiniams. • Etiniai atvejai yra aptariami su visais įtrauktais asmenimis, siekiant palengvinti sprendimų priėmimo procesą.
3.1.2	Vengiama fizinių ar farmakologinių suvaržymų, išlaikant pagrįstą saugos lygį.	Senyvo amžiaus žmonėms, ypač sergantiems demencija, bet koks jų fizinio judėjimo apribojimas gali sukelti nusivylimą ir depresiją. Fiksacijos ir kiti fiziniai apribojimai gali būti neteisingi.	<ul style="list-style-type: none"> • Kuriama demencijai palanki aplinka, pvz. su apvaliais koridoriais, pritaikytais asmenims, kuriems nuolat reikia vaikščioti ("klajojimas"). • Globos darbuotojai yra mokomi sumažinti fizinius suvaržymus. • Fizinių ir farmakologinių apribojimų valdymo gairės ir procedūros yra aiškiai dokumentuotos, aptariamoms ir pasidalintoms su personalu. • Giminaičiai informuojami tais atvejais, kai reikalingas fizinis suvaržymas, ir nusprendžia, ar jį panaudoti. Privaloma pateikti reikiamą dokumentaciją ir pagrindimą tiek pritaikant, tiek panaikinant fizinį suvaržymą. • Atliekamas daugiadimensinis kritimų rizikos vertinimas ir valdymas.

3.2 Pagarbus bendravimas

Nr.	Kriterijai	Pagrindimas	Pavyzdiniai rodikliai
3.2.1	Personalo ir savanorių tonas bendraujant su gyventojais yra draugiškas ir pagarbus.	Fiziniai ar funkciniai apribojimai nėra priežastis mažiau gerbti nukentėjusius asmenis. Darbuotojų ir savanorių tonas laikomas pagarbiu, jei gyventojai yra pripažįstami su visais jo ar jos gyvenimo pasiekimais, nepaisant visų galimų fizinių ir psichinių trūkumų.	<ul style="list-style-type: none"> Personalo ir savanorių tonas reiškia pozityvų požiūrį į kitus žmones ir demonstruoja ženklus, kad jiems patinka su juo ar ja užsiimti. Darbuotojai ir savanoriai rodo nuoširdų susidomėjimą gyventojais ir kad jis ar ji yra vertinami rimtai. Vengiama išankstinių nuostatų ar diskriminacinio požiūrio į vyresnio amžiaus žmones ar etnines mažumas. Personalas ir savanoriai yra tinkamai apsirengę. Darbuotojai lengvai atpažįstami pagal savo vardą ir pareigybės aprašymą, užrašytą ant vardo etiketės ar uniformos kišenėje. Gyventojų atsiliepimus apie personalo bendravimo toną su gyventojais viršūninkai vertina rimtai.
3.2.2	Gyventojai gali nustatyti, kaip į juos kreipsis globos namų darbuotojai ir savanoriai.	Persikėlimas į globos namus atneša daug pokyčių senyvo amžiaus žmogaus gyvenime. Kreipimasis pageidaujama būdu padeda žmogui išlaikyti savo asmeninę tapatybę.	<ul style="list-style-type: none"> Sukurtos gairės, padedančios personalui nustatyti, kaip žmogus nori, kad į jį/ją būtų kreipiamasi (vardu, pareigybe ar pan.). Sukūrus tokias gaires, jos taikomos praktikoje. Darbuotojai ir savanoriai rodo susidomėjimą asmenine gyventojų istorija.
3.2.3	Žmonės, kenčiantys nuo demencijos, yra priimami ir gerbiami atsižvelgiant į jų specialiuosius poreikius ir ypatybes.	Globos namuose daugumą gali sudaryti demencija sergantys gyventojai. Personalas ir savanoriai turi būti išmokyti tinkamai ir pagarbiai elgtis su demencija sergančiais asmenimis, atsižvelgiant į jų specifinius poreikius ir ypatybes.	<ul style="list-style-type: none"> Balso tonas ir žodžių parinkimas demenciją sergantiems gyventojams yra pagarbus. Esant elgesio problemoms, atsakymas yra profesionalus ir tinkamas. Pastato konstrukcija pritaikyta gyventojams, norintiems judėti aplinkoje (pvz., nesibaigiantys koridoriai). Darbuotojai ir savanoriai tobulina kvalifikaciją, darbui su demencija sergančiais žmonėmis.

3.2.4	Dėmesys skiriamas lėtam, aiškiam ir gestikuluotam kalbėjimui.	Bendravimas su vyresnio amžiaus žmonėmis reikalauja specialių bendravimo technikų, o kai kuriais atvejais tai reikalauja ypatingų pastangų, kadangi vyresni žmonės gali turėti klausos sutrikimų ar mąstymo ribotumą. Personalo ir savanorių apmokymuose turėtų būti mokoma specifinio bendravimo sistemų (pav. augmentacinės ir alternatyviosios komunikacijos (AAK)).	<ul style="list-style-type: none"> • Personlas ir savanoriai žino, kad pavieniai gyventojai gali turėti klausos sutrikimų ar apribotas mąstymo galimybes. • Personlas ir savanoriai kalba lėtai ir aiškiai, iš priekio arba naudodamiesi gestais. • Personlas ir savanoriai dalyvauja mokymuose, skirtuose ugdyti tinkamo bendravimo su vyresnio amžiaus žmogumi kompetencijas.
3.2.5	Gyventojai yra asmeniškai sveikinami su gimtadieniais ar kitais svarbiais įvykiais.	Gimtadieniai yra labai asmeniškios dienos, todėl pagarba išreiškiama tuo, kad ypatingas dėmesys asmeniui skiriamas jo gimtadienio metu.	<ul style="list-style-type: none"> • Švenčiami gyventojų gimtadieniai ar kiti jiems svarbūs įvykiai, tokie kaip vardo dienos ar jubiliejai. • Asmenims, švenčiantiems jubiliejų, įteikiamos mažos dovanėlės. • Gimtadieniai viešai skelbiami tik gavus gyventojų sutikimą.
3.2.6	Rašytinės namų taisyklės perduoda naudingą informaciją gyventojams ir nėra švietėjiškos.	Namų taisyklėse yra taisyklės, kaip bendrauti tarpusavyje bendruomenėje. Tai dažnai daro „švietėjišką“ poveikį gyventojams. Tačiau įstaiigos neturi švietimo misijos. Todėl taisyklės turėtų būti draugiškos ir pagarbios, jose neturėtų būti jokių įsakymų, draudimų ar sankcijų.	<ul style="list-style-type: none"> • Pareiškimai ir pasiūlymai yra informatyvūs. • Vartojama draugiška ir pozityvi kalba. • Pageidaujamas elgesys apibūdinamas kaip prašymai ar pasiūlymai. • Taisyklėse reikia vengti įsakymams ar nurodymams būdingos retorikos.
3.3 Apsisprendimas ir privatumas asmeninėje gyvenamoje erdvėje			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
3.3.1	Prieš įeidami į gyventojų kambarius, darbuotojai ir savanoriai beldžiasi į duris ir laukia leidimo įeiti.	Kambariai ir apartamentai yra privati gyventojų erdvė. Jei darbuotojai ir savanoriai nori į juos patekti, jie paprastai turi laukti, kol jiems bus leista įeiti. Išimtys leidžiamos tik kritinėmis situacijomis.	<ul style="list-style-type: none"> • Prieš įeinant į kambarį reikia pasibelsti, nors pagrįstos išimtys taip pat galimos. • Pasibeldus, prieš įeinant į kambarį turėtų būti šiek tiek palaukiama.

3.3.2	Gyventojai gali užrakinti savo kambarius.	Kadangi gyventojų kambariai yra uždari, jie turi turėti galimybę užrakinti kambarius iš vidaus ir išorės. Išimtys leidžiamos tik tiems gyventojams, kurie dėl sunkių fizinių ar demencijos sutrikimų nebegali išeiti iš kambario ar susitvarkyti su.	<ul style="list-style-type: none"> • Kambariai yra rakinami iš vidaus ir išorės. • Paprašius, gyventojai gauna raktą. • Šios privatumo taisyklės yra išdėstytos raštu.
3.3.3	Gyventojai gali įrengti savo gyvenamąją erdvę pagal savo norus ir jų sprendimai yra palaikomi.	Gyvenamosios aplinkos apstatymas asmeniniais baldais ir daiktais yra būtinas žmonių gyvenimo kokybei, nežiūrint amžiaus ir sveikatos būklės. Moksliniai tyrimai parodė, kad pažįstami baldai daro teigiamą poveikį žmonėms kenčiantiems nuo demencijos.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojai gali suprojektuoti savo gyvenamąsias erdves atsinešdami savo baldus ir pasirinkdami savo sienų spalvą vienviečiuose kambariuose. • Gyventojai ir jų artimieji yra informuojami apie paramos priemonių projektuojant gyvenamąją erdvę.
3.3.4	Palaikomas kambario apstatymas asmeniniais daiktais, atkreipiamas dėmesys į lovoje gulinčių gyventojų regėjimo lauką.	Kabinant paveikslėlius ir dekoracijas, lengva nepastebėti, kad žmogus, sėdintis slaugos kėdėje, ar neįgaliojo invalido vežimėlyje, ar gulintis lovoje, turi kitokią perspektyvą nei tas, kuris gali laisvai judėti. Pvz., atminimo lentos dažnai būna per toli arba per aukštai pakabintos.	<ul style="list-style-type: none"> • Projektuojant gyvenamąją erdvę atsižvelgiama į lovoje gulinčių žmonių perspektyvą. • Projektuojant savo gyvenamąją erdvę, atsižvelgiama į neįgaliųjų vežimėlyje sėdinčių žmonių perspektyvą.
3.3.5	Tam tikrais periodais, gyventojų buvimas savo kambariuose yra netrikdomas.	Gyventojai globos namuose turi turėti laiką, kuri praleistų savo kambariuose pav. Poilsiaudami vidurdienį. Išimtys gali būti taikomos tik kritiniu atveju arba jei to aiškiai reikalauja konkretus gyventojas.	<ul style="list-style-type: none"> • Yra susitarimų dėl kartų, per kuriuos gyventojai netrukdomi savo kambariuose. • Gyventojai ir jų artimieji yra informuojami apie tokius susitarimus. • Imamasi tinkamų priemonių, kad būtų laikomasi tokių poilsio laikotarpių.
3.3.6	Telefono skambučiai yra privatūs ir netrukdomi.	Kiekvienas, kuris dalijasi kambariu su kitu asmeniu, galės skambinti privačiai ir netrukdomai, jei kito asmens nebus kambaryje. Turėtų būti sudaroma galimybė skambinti privačiai ir netrukdomai.	<ul style="list-style-type: none"> • Asmenims, neturintiems savo mobiliojo telefono, globos namų telefonai yra prieinami asmeniniam naudojimui. • Apie galimybę privačiai susisiekti telefonu nurodoma raštu.
3.3.7	Laikomasi pašto privatumo.	Kaip ir visi kiti, gyventojai turėtų galėti pasikliauti pašto privatumo išsaugojimu.	<ul style="list-style-type: none"> • Laiškai neatidaromi ir ne tikrinami pašalinių asmenų.

3.4 Intymumo gerbimas			
<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
3.4.1	Slaugos procedūrų metu gyventojų privatumas yra saugomas.	Intymios slaugos procedūrų metu gyventojų kambariai turi būti uždaryti. Dvivečiuose kambariuose reikia gerbti gyventojų privatumą. Tai taip pat taikoma slaugos procedūroms, atliekamoms bendroje bendruomenės patalpose, tokiose kaip dušo ar vonios kambarys.	<ul style="list-style-type: none"> Baldai, ekranai, kambarių pertvaros ar augalai yra išdėstyti taip, kad būtų sukurtas privatumas. Tokie architektūriniai sprendimai, kaip kambario sienos-pertvaros suteikia privatumą. Atliekant asmens higienos priežiūros procedūras bendroje patalpose, uždarytos durys neleidžia matyti iš kambario pusės.
3.4.2	Slaugos procedūras gali atlikti tos pačios lyties asmenys.	Gyventojai turėtų turėti galimybę prašyti, kad slaugos procedūras atliktų tik tos pačios lyties asmenys. Administracinės priežastys neturėtų tam kliudyti. Išimtys leidžiamos tik naktį ir savaitgaliais, jei dirba mažiau personalo.	<ul style="list-style-type: none"> Užtikrinama, kad būtų palaikomas noras gauti priežiūrą iš tos pačios lyties asmenų. Gyventojai, jų artimieji ir kiti patikimi asmenys žino, kad taip yra.
3.4.3	Seksualinė veikla ir santykiai tarp gyventojų yra gerbiami.	Ilgus metus seksualumas buvo tabu tema globos įstaigose. Net ir šiandien kova su tuo dažnai traktuojama nevienareikšmiškai. Tačiau vyresnio amžiaus žmonės taip pat turi teisę į tai, kad būtų gerbiami jų meilės ir lytiniai santykiai jiems niekaip netrukdam.	<ul style="list-style-type: none"> Globos namų gyventojų seksualinės veiklos tema yra profesionalių diskusijų ir prireikus papildomų mokymų tema. Dvivečiai kambariai garantuojami poroms, kurios kartu persikelia gyventojų globos namus. Sudaromos elgesio šia tema taisyklės. Elgesio taisyklių laikymasis yra užtikrinamas.
3.4.4	Lesbietės, gėjai, biseksualai ir transseksualai nėra diskriminuojami.	Pagarba seksualinei veiklai taip pat apima žmonių, kurie jaučia potraukį tos pačios lyties partneriams, ir bi- ar transseksualių žmonių priėmimą ir vertinimą. Dėl savo seksualinės orientacijos šios grupės didžiąją savo gyvenimo dalį buvo išstumiamos, persekiojamos ir stigmatizuo-	<ul style="list-style-type: none"> Lesbiečių, gėjų, biseksualių ir transseksualių asmenų padėtis ir poreikiai yra profesionalių diskusijų ir, jei reikia, tolesnio mokymo tema. Sudaromos elgesio taisyklės šia tema. Elgesio taisyklių laikymasis yra užtikrinamas.

amos. Todėl vadovybės ir personalo požiūris į šią problemą yra nepaprastai svarbus.

3.5 Orumas paskutiniame gyvenimo etape

<i>Nr.</i>	<i>Kriterijai</i>	<i>Pagrindimas</i>	<i>Pavyzdiniai rodikliai</i>
3.5.1	Kilus neaiškumams, kaip turėtų būti organizuojamas paskutinis gyvenimo etapas ir kokių procedūrų būtų laikomasi po mirties, konsultuojamasi su artimaisiais ar kitais patikimais žmonėmis, siekiant paklusti žmogaus valiai.	Dauguma vyresnių žmonių nori būti tikri, kad jie mirs taip, kaip jie nori ir kad su jų kūnu bus pasielgta taip, kaip jie to nori. Jeigu šie aspektai nebuvo aptarti iš anksto, į šių klausimų aptarimą įtraukiami artimieji.	<ul style="list-style-type: none"> • Procedūros, susijusios su paskutiniu gyvenimo etapu ir procedūra po mirties, suderinamos asmeniškai su gyventoju ir patvirtinamos dokumentais. • Klausimai, kilę po mirties, aptariami su artimaisiais ar kitais patikimais asmenimis.
3.5.2	Skausmo valdymas (įvertinimas ir gydymas) ir paliatyvioji pagalba užtikrinama.	Nereikalingo skausmo sumažinimas yra būdas išsaugoti orumą.	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojų skausmui įvertinti naudojamos įvertinimo skalės, net ir pažengusia demencija sergantiems žmonėms. • Norint skausmą sumažinti, skiriamas tinkamas farmakologinis gydymas. • Darbuotojams siūlomi specialūs mokymo kursai.
3.5.3	Partneriams, draugams, artimiesiems ir kitiems gyventojams suteikiama laiko atsisveikinti.	Atsisveikinimo etapas yra aktualus tiek prieš mirtį, tiek po jos. Jis turėtų būti suplanuotas taip, kad suinteresuoti asmenys turėtų pakankamai laiko atsisveikinti. Reikėtų atsižvelgti į tarpusavio santykius, kultūrinius bei religinius norus.	<ul style="list-style-type: none"> • Mirštančio žmogaus partneriai, artimieji ir draugai, jiems to pageidaujant, įtraukiami mirimo etape. • Kiti gyventojai yra nedelsiant informuojami apie mirtį. • Globos namų patalpose galima surengti atsisveikinimą, skirtą mirusiojo garbei. • Jeigu tai neįmanoma arba artimieji to nepageidauja, atsisveikinimas organizuojamas kitu būdu, pavyzdžiui pasirašant užuojautų knygoje.

Priedas: Nesibaigiančio koridoriaus iliustracija

